

JOSIP JERAS:

Deklice iz preteklosti.

(Dalje.)

GRITA, DEKLICA IZ BRONASTE DOBE.

no jutro so odšli možje na ribji lov. Doma so ostali samo tisti, ki so imeli ob znožju skalovja delo z vlivanjem orožja, poljedelskega orodja in nakita iz bron; nekateri so žgali lončeno posodo.

Stopili so v čolne, ki so jih zdolbli iz debel orjaških hrastov s sekirami in z ognjem. Z lesene ploščadi, ki so na njej stale kočje jezerske vasi, so jim žene podale mreže.

Prvi čoln je odplul. V njem sta bila poglavar plemena Harra-Huo in njegov sin Fer-Hio. Grita, njegova hčerka dvanajstih let, in Kroga, poglavarjeva žena, sta gledali, kako sta se oddaljevala moža, katerih krepki postavi sta se jasno odražali na jezerski gladini. Kmalu se je izgubilo vse malo brodovje v daljavi, a ženske so se vrnile domov.

Naselbina je bila zgrajena nad vodo jezera, ki ga je obkrožalo gorovje s snežnimi vrhovi. Na lesenih tleh, ki so počivala na močnih kolih, je bilo do dvajset kolib, narejenih iz prepletelih vej in pokritih s slamo. Premični most je vezal mostišče z bregom. Vsak večer so dvignili most. Vse pleme je bilo varno pred razbojniki.

Harra-Huova koliba je bila sredi mostišča in največja; vanjo sta stopili Kroga in Grita. Sredi kolibe je na kamenitem podstavku plapolal ogenj, ki ni smel nikdar ugasniti in čigar dim je uhajal skozi odprtino v strehi. Na tleh so bile razprostrte kože divjih živali; to so bila ležišča. Ostalo pohištvo je obstojalo iz preprosto izgotovljene mize in sedežev iz štorov na treh nogah. Kroga je pridvignila na tleh loputnico in je potegnila iz jezera pleteno košaro.

Dejala je svoji hčerki: «Čas je že bil, da so možje odšli na ribji lov; zaloga je pošla. Grita, odnesi košaro ven!»

Nato si je Kroga uredila lase in nabrance na svoji dolgi halji iz lanu in visoko pomaknila svoje težke bronaste zapestnice. Začela je presti. Grita je pogledala mater in videč, da je vsa zatopljena v delo, je izginila neopazeno za kolibo. Lahna in vonjiva sapica, ki je pihljala z obale, ji ni pustila, da bi ostala doma pri gospodinjstvu. Pritihotapila se je najprej v kolibo sosede, stare Zrale, ki ji je morala nekaj povedati.

Dobila je Zralo pri delu. Dobra žena je ravno končala z mletjem žitnih zrn v moko, ki jih je trla med dvema majhnima mlinskima kamenoma. V tem, ko je pripravljala iz moke debelo testo, sta se greli

na ognjišču dve kameniti plošči. Grita je dobro vedela, da bo spekla Zrala iz tega testa slastnih kolačev med razbeljenima ploščama.

»Zrala,« ji je zaklicala, »prihranila jih boš tudi za mene nekoliko, a jaz ti prinesem v zameno najlepšo ribo, ki jo bo ujel oče.«

»Dobro, mala,« je odvrnila slaščičarka z dobrohotnim nasmehom.

Spotoma je pozdravila Grita tkalca Krahola, se oprezno prikradla do mostu in videč, da jo mati ne kliče, je bila po treh dobrih skokih že na bregu. Šla je proti skalovju, ki je zapiralo kot ogromno zidovje dolino, pod katero se je modrilo lepo jezero. Srečala je najprej livce z dolgimi, usnatimi predpasniki, ki so mešali v lončenih posodah

kositar in baker z ogljem. Postavili so posodo sredi razbeljene peči in tako pridobivali bron, ki so ga zlivali v kalupe v pesek. Ta dan livarji niso izdelovali niti zapestnic niti prstanov niti obeskov. Vlivali so orožje: meče, bodala in osti za sulice, kar pa Grito ni zanimalo.

Odšla je dalje in prišla do lončarjev, ki so izdelovali z rokami lončeno posodo, jo sušili na solncu in jo zatem žgali.

Tudi pri njih se Grita ni ustavila. Hodila je še dolgo po ravnem in končno je krenila na strmo stezo med skalami. Kmalu je prišla do police, od koder je bil krasen pogled na zeleno dolino in na jezero,

ki se je nad njim dvigalo mostišče, katerega poglavar je bil Harra-Huo. Če je zamežikala, je zapazila v daljavi na svetli jezerski gladini majhne črne pike; to so bili čolni ribičev. Toda Grita se je malo brigala za vse to...

Okrenila se je proti skalnati jami s široko odprtino na nasip in zavpila je na ves glas: »Oh... oho... he!«

Zaslišala je odgovor: »Oh... oho... he!« Na vhodu jame se je pojavil Grilhi.

Grilhi je bil Gritin drugi brat. Star je bil dvajset let. V kolikor je bil starejši brat Fer-Hio močnejši, večji in lepši, v toliko je bil Grilhi slaboten, šibek in grd. In šepal je. Že kot otrok je bil v zasmeh v vasi neznatnemu plemenu strogih običajev in šeg, divjaških nagonov, ljudem, ki so občudovali samo moč in celo sirovost. Ponosni poglavar Harra-Huo je sovražil že ob rojstvu tega sina, ki ni bil v ponos njegovemu plemenu kot njegov prvi sin Fer-Hio. Kroga se ga ni upala braniti.

Edino Grita ga je imela rada. In Grilhi, ki je bil dobrega srca in mehke duše, je ljubil samo eno bitje na svetu: svojo sestrico Grito, ki ga je prišla tolažit vsak dan v njegovo jamo, kamor je ubežal pred ljudmi in kjer je živel sam.

Grilhi se ni dolgočasil v tej votlini in polagoma si je zopet pridobival naklonjenosti in ljubezni pri svojem plemenu, ne da bi se tega zavedal. Ali veste, kako? Grilhi je bil namreč velik umetnik za one čase. Ustvarjal je s kremenovimi ostmi in z bronastimi rezili ljubke predmete. Vrezaval je lepe okraske na zapestnice in obročke, ki so jih nosile ženske na rokah in nogah. Izmisлил si je novih in ubranih oblik. Glas o njegovi nadarjenosti je prodrl daleč čez gore, in večkrat se je ustavil pri njem ta ali oni krošnjar, ki potuje s trebuhom za kruhom od plemena do plemena in je naročil za kakega znamenitega poglavarja izrezlan ročaj za meč... In v mostišču so jeli občudovati njegovo spretnost. Začeli so spoznavati, da je razen telesne moči tudi nekaj drugega na tem svetu, in končno so se zavedali te moči, ki jo imenujemo razumnost.

(Dalje prihodnjič.)

